

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

233.

Dobre in slabe strani kokove. Sestavina kokovega perja.

Kakor mnoge druge stvari, tako ima tudi koka dve strani. Mi vsi hvalimo vino kot izreden dar božji, a vender je že napravilo mnoge nesreče na svetu. Tako je tudi koka blagoslov, pa tudi nesreča mnogim ljudem. Ker je žvekanje koke divjaška navada, zato so jo mnogi potniki popisali huje, kakor je zaslužila. Res je, da neizmerno žvekanje koke človeku mnogo škoduje, od žvekanja sapa neprijetno diši, ustnice pobledé, a zobje pozelené. Starega kokarja koj spoznamo. Noge se mu medejo, kože je rumene, upalih uči in zaspan. Velé, da takim ljudem opeša prebavljanje, lotijo se jih razne bolezni, a naposled jih vodenica spravi v grob.

Tschudi pa hvali na vsa usta delovanje koke. „Da bodem pravičen, moram reči, da zmerno žvekanje koke ne škoduje, temveč še pomaga k zdravju. V tej veri me podpirajo brezštevili zgledi dolgega življenja med Indijanci. Pogosto se prigaja, da Indijanec učaka 130. leto, dasi vsak od mladih nog koko žveka, in to po trikrat na dan. Taki ljudje so morali v svojem življenju vsaj 2.700 funtov perja požvekati, ali so vender ostali zdravi. Pa tudi sam kokar, kateri neizmerno žveka, učaka navadno petdeseto leto. Koke se v ostalem mnogo več potroši po visokih predelih And, kakor po toplih dolinah, pa vender tam manje škodi.“ Neki angleški trgovec s Takne v Peruvanskej pripovedal je potnikom „Novare“, da pozna starega Indijanca, ki je pred 80 leti pri enem ustanku vojeval, pa je vedno zdrav, dasi noč in dan koko žveka.

Žvekanje koke ne samo da stvarja neko posebno uživanje, temveč daje človeku tudi moč, da prenaša mnoge nadloge in težave, ki bi ga sicer podrle. Kdor žveka koko, kakor da ne čuti posebne želje za jedjo, a pri tem more prenašati največji trud. Ako ima Indijanec pri sebi pečene koruze in torbo polno koke, pa ti dan na dan največja bremena preko dolin in bregov prenaša, ali po cela leta v rudnikih koplje, in ne bode se ti pritožil ne čez vročino ne čez mraz, ne čez glad ne čez trud. Indijanec zares veruje, da mu more koka hrano nadomeščati, in zato se za njo bolje trudi, kakor za hrano. Da to niso bajke, pričajonam verodostojne priče. Čujmo, kaj pripoveda Tschudi. „Indijanec Hatan Huamang je služil pri meni kot rudokop. Pet dni in noči je trdo kopal, a jedi ni pokusil, in vsako noč je samo po dve uri spaval. Toda na vsake 2½ ali 3 ure je požvekal po jeden lot kokovega perja. Jaz sem bil vedno za njim in sem ga neprenehoma opazoval. Ko je dodelal delo, za

katero sem ga bil najel. spremil me je 23 ur hoda daleč preko gorovja. Dasi ni čisto nič s potom jedel, vender ni zaostajal za mojo mulo in je bil zadovoljen samo s kratkim oddihom, da je mogel koko v miru požvekati. Duhovnik v njegovej vasi mi je povedal, da je mož star 62 let in da nikdar ni bil bolan.“

Angleški trgovec Campbell je pripovedal potnikom „Novare“, kako je nekega dne moral naglo na pot. Zasedel je mulo in vzel s seboj Indijanca, da ga spremlja peš. Tako je prevalil 90 angleških milj, a Indijanec je celo pot junaški pri njem koracal in ni užival nič drugega razen nekoliko zrn pečene koruze, pač pa je cel pot žvekal koko z apnom. Ko sta zvečer dospela na prenočišče, bil je trgovec zelo truden, dasi je jahal dobro mulo, njegov voditelj pa se je postavil po indijanskem običaju na glavo, da odbije kri iz dolenjega telesa, in kedar je izpil čašo žganja, obrnil se je in šel peš domov.

Znamo dobro, da koka ne more hrane nadomeščati; njena moč, kakor se vidi, samo je v tem, da človeku za nekaj časa daje moči, da ne čuti gladu in slabosti. Sam Weddel, kateri ne hvali koke, priznava, da ob njej Indijanec lahko prenaša glad in vsako delo. Ljudje, kateri so ga na poti spremljevali, žvekali so cel dan koko, a na večer so pa jedli kot gladni volkovi.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Od Primorske meje. (Izv. dop.) Neki dopisnik piše „Slovenecu“ iz Tržiških toplic o več rečeh ter končuje svoj dopis tako le: „Furlansko ljudstvo je še precej verno in moralno, dočim je tostran Soče pri Italijanih vera in morala na zlem glasu.“ Nadalje pravi „Slovenec“, to pa med dnevnimi novicami: „Sloga“, slovensko politični društvo v Gorici, vrlo deluje za razvoj slovenskega šolstva na Goriškem. Po raznih ovirih so dne 22. novembra 1882. l. odprli prvi slovenski šolski vrt, dne 1. oktobra 1885. l. pa prvi razred slovenske dekliške ljudske šole. Več let torej že vzdržujejo Slovenci ta dva zavoda z velikim trudom in veliko požrtvovalnostjo. Vsled vztrajnosti so Goriški narodnjaki enorazrednico razširili v trirazrednico, katero je letos obiskovalo 123 učenk.“ Kar piše „Slovenecu“ dopisnik iz Tržiških toplic, je žalostna, kar nam poroča „Slovenec“ med dnevnimi novicami, pa vesela novica. Ravno ta slovenska zavoda ima pa nalogo skrbeti za to, da ne bi postali otroci naših slovenskih rojakov, ki stanujejo v Gorici, neverni in nemoralni, kar bi se najbrže zgodilo, ko bi se poitalijančili, kajti znano je, da so bili janičarji hujši nego Turki sami. Kdor podpira ta zavoda, podpira vero, moralo in narodnost. Zato je pa dolžan podpirati ta zavoda vsak veren in dober Slovenec, a ne sami Slovenci iz goriške Primorske.

Gospod državni in deželni poslanec, upokojeni vodja goriške kmetijske šole Fran Povše, je daroval za ta za-